

КОСОВО — КАДА СУ У ПИТАЊУ НЕПРАВДА И ПОНИЖЕЊЕ, АПЕЛИ ЗА СТРПЉЕЊЕ ЗВУЧЕ ЛИЦЕМЕРНО

Овај скуп југословенских комуниста о Косову је дуго и нестрпљиво очекиван. Он треба да буде прекретница у односу Савеза комуниста Југославије, али и читавог нашег друштва према свом највећем проблему у већ дужем низу година. Од овог Централног комитета се очекује, дакле, не само да заузме став према проблему и буде носилац његовог решења, већ и да промене буду радикалне, а решење праведно, у складу с политиком Савеза комуниста Југославије.

При том не мислим да ће добри закључци сами по себи донети добре резултате. Напротив. Било је и до сада добрих закључака и сви су поздрављени. Али нису реализовани.

Зато овај Централни комитет мора на себе преузети и одговорност за реализацију закључака које ће усвојити.

Савез комуниста као организација, а посебно његов Централни комитет, располажу механизмима у оквиру свог Програма и Статута, који могу да обезбеде реализацију својих закључака, а поготову када се тиче питања од виталног интереса за даљи опстанак друштва.

Јер, већ је пуних шест година како је у нашој јавности присутна званична оцена о контрареволуцији на Косову. И већ је пуних шест година како та контрареволуција није савладана.

На Косову, стање није добро и, како све чињенице и оцене показују, оно се погоршава, у сфери националних, политичких и економских односа. На Косову је велико сиромаштво, али оно није узрок стања које није добро. Тачно је, да док у неким деловима наше земље бележимо све већи економски и културни развој, на Косову имамо тако рећи најнижи ниво развијености у Европи. Али грађанима Косова није потребна милостиња. Потребно им је

пре свега да се Устав, закони и политичка опредељења овог друштва односе и примењују и на њих, као и на све остале грађане Југославије.

Само тако, они могу престати да буду вечита југословенска сиротиња која је свакоме тешка.

И заиста, како да се развијају, како да стигну Југославију, а камоли Европу, ако један део становништва живи у страху шта ће да га снађе на радном месту, и још већем, шта ће да зетекне код куће, кад с посла дође, да ли децу живу и здраву, а кућу целу. Јер закони ове земље не важе у великом броју средина на Косову за Србе и Црногорце.

Југославија као држава није укинута, па према томе, треба и мора да врши своје функције. Ја не знам пречу функцију државе, него што је њена обавеза да штити физички интегритет свих својих грађана.

Та њена обавеза није, нити може бити различито дистрибуирана, с обзиром на националну припадност, већ се, напротив, јединствено примењује, без обзира на националну припадност.

Присутна је и међу нама оцена да косовски проблеми, који су се тако дуго гомилали, не могу преко ноћи да се реше. Та оцена је тачна, али само делимично. Преко ноћи се не може остварити запосленост и економска развијеност Словеније, продуктивност пољопривреде као у Војводини, девизни прилив од туризма као у Далмацији, итд.

Али, преко ноћи се може и мора обезбедити да сви грађани Косова буду једнаки пред Уставом и законима, као што су у том погледу једнаки грађани Словеније, Војводине или Далмације, на пример.

Преко ноћи може и мора свима да буде јасно да ова земља може да заштити све своје грађане, до последњег.

Сада је на реду јединство

Као део Социјалистичке Републике Србије Косово је део југословенске територије, југословенске државе, и ово руководство југословенских комуниста, по природи ствари, носи одговорност за судбину Косова и свих његових грађана.

Зато, сматрам да Србима и Црногорцима на Косову не треба више с политичких говорница упућивати апеле за стрпљење. Када

су у питању неправда и понижења којима су многи од њих већ годинама изложени, апели за стрпљење у најмању руку звуче лицемерно.

Јер, стрпљење које су до сада показали, није употребљено да се ствари реше и поправе — отклоне проблеми. Напротив. Положај Срба и Црногораца у међувремену се погоршао. Та чињеница је основни разлог што данас водимо ову расправу, и добро је што смо се на њу одлучили и што на политику, па чак и на дневни ред седнице утиче стање и расположење у народу. Друштво и Партија који су се определили за социјализам и демократију не могу се ни понашати друкчије. А то што је често било и друкчије, један је од разлога због кога смо се нашли у кризи у којој смо.

У ових кризних шест година било је неколико готово плебисцитарних ситуација: (расправа о Предлогу закључака XIII седнице ЦК СКЈ; расправа о политичком систему; доношење Дугорочног програма економске стабилизације; претконгресне расправе, итд.). Оне су све показале да су народи и народности ове земље, а нарочито радничка класа, у основним опредељењима и јасни и јединствени. Па ипак, та опредељења се не реализују, или барем не темпом који је неопходан.

Нема сумње, зато што су била нејединствена, или недовољно способна руководства. Јер, нема сепаратистичког, националистичког или хегемонистичког народа. Многи у Југославији су с правом забринути и узнемирени због деловања српских националиста који злоупотребљавају оправдано незадовољство и гнев Срба и Црногораца на Косову, и тешко стање на Косову употребљавају као доказ да је Савез комуниста Југославије организација без утицаја, а Југославија у кризи из које не може изаћи.

Српски комунисти и српски народ никада нису имали разумевања за своје издајнике. И данас се с гнушањем памте, и нове генерације опомињу на четништво као највећу издају у историји српског народа. Зато, сви у Југославији треба да знају да, као ни у рату, ни данас, ни старо ни ново четништво, ни стари ни нови национализам у Србији неће проћи.

Од Димитрија Туцовића до данашњих дана, прогресивни људи у Србији су се борили да албанска народност у Србији буде равноправна у сваком погледу.

Сада су се, међутим, ствари промениле и то тако што су на Косову данас Срби и Црногорци у мањини. Већина њих је изложена економском, политичком, националном, па и физичком

притиску од стране носилаца контрареволуције. С таквим појавама не треба да се боре сами Срби и Црногорци, ма каква и ма колика да је подршка и Србије и Југославије и овог руководства. Положај српског и црногорског народа на Косову морају, у позитивном смислу, да мењају, пре свега, Албанци на Косову.

За промене на Косову време истиче брзо. Или ћемо их предузимати одмах и енергично, или ћемо ствари дефинитивно испустити из руку.

Ова седница није значајна само по томе што ставља на дневни ред Косово, као најкрупнији проблем југословенског друштва, већ и што о тако важном и осетљивом питању, па и разликама, расправљамо јавно. Тиме хоћу да кажем, да се од данас па убудуће, седнице о Косову тешко могу држати затворене. Тиме ће се смањити могућност да појединци на јавним седницама говоре друкчије, него што то чине на такозваним затвореним.

Разлике у схватањима косовске ситуације и изласка из ње постоје, то уопште није спорно. Да је било јединства, Косово би било решено већ пре неколико година. Те су разлике испољене још много раније и биле су један од разлога због кога је до кризе на Косову и дошло.

Али, сада је тренутак за превазилажење разлика у схватањима руководства и пређашњих и садашњих. Сада је на реду јединство. Оно је тешко постигнуто, али је постигнуто у концепцији ове седнице и припреми Закључака за ову седницу у Председништву ЦК Југославије. И уопште када је реч о Косову, мислим да је степен јединства већи него што је икада био у Савезу комуниста Југославије, у средствима информисања, међу интелектуалцима, а поготову у радничкој класи. Наравно, то јединство треба даље да градимо, нарочито када се ради о руководством.

Циљ који имамо, као уосталом и сваки други, може да се постигне само помоћу јединства. У нашој земљи то неопходно јединство односи се, пре свега, на Савез комуниста, али и јединство народа и народности Југославије.

Већ више од 40 година комунисти и народ Југославије бију заједно велике битке: за слободу, за социјализам, за достојанство у међународном радничком покрету, за самоуправљање, за улогу и углед у савременом свету.

Зато сада, на Косову, треба да поведемо заједно још једну битку за излазак из кризе, али и за излазак из мржње, јер су, уверен сам, криза и мржња ишле заједно и једна другу храниле.

Раније генерације знају и за теже битке, за ратове у које се кретало само са срцем, за победе добијене са великим жртвама.

Да добијемо ову битку, коју сада треба да поведемо, имамо много услова. Јер имамо велике тековине: имамо слободу, глас независних у међународном радничком покрету и свету уопште, самоуправљање које, без обзира на све недостатке праксе, представља данас политички идеал свих прогресивних покрета и људи на свету, имамо снажну армију, високо образоване стручњаке, омладину гневну и образовану.

Зар то није капитал који нас изводи из кризе, који нас уводи у нови свет и нови век.

Пред нама је, дакле, време промена. Тај захтев за променама изражава данас читава југословенска јавност. Највећи број људи, нарочито младих људи. То што морамо да мењамо у постојећем социјализму, не значи да ћемо да га рушимо и укидамо. Напротив. Ми хоћемо да га, отклањајући његове недостатке, најбоље заједно градимо.

Јединство у реализацији ових закључака није неопходно само због мира Срба и Црногораца на Косову и због мира на Косову. Оно је неопходно због мира у Југославији. Губљење мира у маком делу земље, угрожава мир те земље у целини. Историја не зна за бржу, ефикаснију и трагичнију варијанту губљења слободе него што је та. Пред том извесношћу сви наши народи и народности треба да се осећају и понашају као Југословени.

Јер све што смо у овом друштву постигли, постигли смо заједно. Када смо почели да се делимо, почели смо да губимо. Природа наше самосталности и аутономности у југословенској заједници није у томе да нас се други не тичу.

И дугове, и незапосленост, и инфлацију, и Косово, све могу успешно да реше само заједно и сложни југословенски народи и народности и југословенско руководство.

Наш циљ није само излазак из кризе. Наш циљ је и економски просперитет који ће нас приближити Европи и политички и културни развој који ће нас приближити идеалима за које су се дизале све револуције XX века.

Промене које се у нашем друштву морају догодити у сфери економије, политике и културе су велике и неодложне.

Њих не могу извести било који људи. Напротив, могу их извести само они који овом времену духовно припадају, који знају које су то промене и који су способни да их изведу.

Овај Пленум може означити почетак победе духа јединства и солидарности народа и народности Југославије, на овако кључном и критичном питању какво је Косово. Може да изрази просперитет и храброст коју носе у себи милиони југословенских грађана, омладине и комуниста, и коме најзад и широм треба отворити сва врата.